

Elektronisk Forpost Norge
Medlem av EDRI, European Digital Rights

Justis- og beredskapsdepartementet
Via departementets høringsportal

19. desember 2022

Høringsvar - styrking av forbrukeres rett til å betale med kontanter – endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør

Med vennlig hilsen

Tom Fredrik Blenning
Daglig leder - EFN

Høringsuttalelse fra EFN – Kontant betaling

Innhold

Høringsuttalelse fra EFN – Kontant betaling.....	2
EFNs interesse.....	2
Kontanter som betalingsmiddel.....	2
Fordeler.....	2
Ulemper.....	3
Diskusjon av forslaget.....	3
Salg utenfor fysisk lokale.....	3
Sanksjoner.....	4
Konklusjon.....	4

EFNs interesse

EFN er en digital rettighetsorganisasjon. Vi jobber for at menneskerettigheter skal ivaretas i det digitale samfunn. EFN består av ulønnede medlemmer med hovedsakelig teknologi, jus og biblioteks-bakgrunn, men vi har medlemmer fra et vidt spekter av yrkesgrupper. Politisk spenner vi over alle partier representert på stortinget. Internasjonalt er EFN en del av European Digital Rights (EDRI) og deltar aktivt i prosesser innenfor bl.a. EU, Europarådet og FN.

I den foreliggende saken har høringsutvalg bestått av Tom Fredrik Blenning

EFN imøteser departementets forslag og er i all hovedsak positiv til forslaget om å styrke forbrukerens rett til å betale med kontanter.

Kontanter som betalingsmiddel

Fordeler

1. Personvernvennlig

Kontant betaling er anonymt og dermed etableres det ikke en kobling mellom den som betaler og noen form for register. Ønsker man anonymitet kan det være problematisk å betale med andre betalingsmidler.¹

2. Umiddelbart

Ved kontant betaling vet man umiddelbart at oppgjøret har skjedd.

3. Gjenkjennelse

Kontanter er et etablert betalingssystem. I motsetning til en rekke nye betalingsmåter, kan man være sikker på hvordan dette betalingssystemet fungerer. Det finnes mange utsatte grupper som av ulike grunner ikke kan bruke digitale løsninger. Eksempelvis barn, personer med nedsatt funksjonalitet eller eldre.

¹[TV2 - Danske Se og Hør anklages for å ha overvåket kongelige og kjente personers kredittkort-transaksjoner.](#)

4. **Nominelt kostnadsfritt**

Det er ingen nominelle kostnader ved betaling ved kontanter. Det betyr ikke at det ikke er kostnader, men disse er ikke påtvungne, men følger som regel av at man må betale for håndteringen.

5. **Interoperabilitet**

Det er svært viktig at man har en etablert betalingsstandard som alle støtter. Dette er lett å kjenne igjen fra f.eks. rotet med manglende felles standarder for betaling for ladestasjoner², men dette er på ingen måte en ny problemstilling. Eksempelvis hadde Storbritannia så mange forskjellige pengesedler at man så seg nødt til å innføre en felles standard for å få kontroll, gjennom the Bank Charter Act 1844.

6. **Uavhengighet**

Norske sedler og mynter er kontrollert 100% av Norge. Hvis man ser til den pågående situasjonen med sanksjoner mot Russland³, ser man ulempene ved å gjøre seg avhengig av utenlandske leverandører som VISA og Mastercard. Da disse to betalingsleverandørene kuttet mulighetene til å betale, var Russland med et fullstendig avskåret fra dagligdagse transaksjoner.

Ulemper

1. **Håndtering**

Kontanthåndtering krever mer manuelt arbeid.

2. **Oppbevaring**

Å oppbevare store mengder kontanter er forbundet med økt risiko for ran.

Diskusjon av forslaget

Det er ingen tvil om at at det store flertall av forbrukere i dag betaler med andre betalingsmidler enn kontanter. I 2020 lå andelen kontanter på 1,6%⁴ Det er allikevel så vidt oss bekjent ingen andre betalingsmidler som kan levere på de konkrete fordelene som kontanter innehar, det er derfor svært viktig at vi opprettholder kontraheringsplikten som gjelder for kontant betaling.

Salg utenfor fysisk lokale

I høringsnotatets 2. kapittel pekes det på at retten til kontant betaling ikke er absolutt. Vi er også enige i at det ville fremstått som urimelig om man f.eks. skulle kunne kreve kontant oppgjør i en nettbutikk, men det er særlig i notates kapittel 5.3 vår forståelse avviker fra Departementet. Vi er av den oppfatning at avgrensningen må gjøres mot der det er fysisk kontakt mellom forbruker og selger. Dette innebærer at man må kunne forvente å benytte kontanter selv om salg skjer utenfor selgers faste lokaler eller om lokalet ikke er betjent.

²[TEK.NO - Stortinget vil at du skal kunne betale med kort direkte på hurtigladere](#)

³Et sanksjonsregime EFN forøvrig har støttet.

⁴[Norges Bank - Kunderetta betalingsformidling 2020](#)

For ubetjente lokaler eksisterer det i dag gode løsninger for kontant betaling. Dette er utsalgsteder som sparer store kostnader på å ikke ha betjening, det fremstår som urimelig konkurransevridende at man i tillegg skal få unntak fra et krav om kontanter hvis man velger vekk betjening.

For leveringstjenester, kan man stille som krav at det må informeres på forhånd om at det vil bli gitt kontant oppgjør, hvis forbrukeren informerer om at jeg vil betale med f.eks. en 500-lapp for en tjeneste verdt 357kr. vil man enkelt kunne ta med seg eksakt veksel.

For de fleste andre tjenester herunder kollektivtrafikk, vil man kunne løse evt. med gode oppbevaringsløsninger. Det er lett å skjønne at f.eks. en bussjåfør som kjører alene på natten ikke ønsker å ha på seg store mengder kontanter, men vi ser allerede i dag at det finnes automatiserte kassesystemer som kan håndtere dette. I andre tilfeller, der det er svært lite kontantbruk kan man tenke seg en safe med tidsforsinkelse.

Når salg skjer gjennom nettbutikk eller andre former for salg der det åpenbart er umulig å gjøre opp kontant, bør man se på ytterligere standardisering. Det bør også her eksistere en standard løsning med kontraheringsplikt, som er uavhengig av aktører som f.eks. Visa og Mastercard.

Sanksjoner

Vi ser i dag at en rekke selgere nekter å forholde seg til et krav om kontant oppgjør.⁵Forbrukeres mulighet til å følge opp dette er svært begrenset og de er i praksis prisgitt at myndighetene følger det opp. Å legge oppfølging til Forbrukertilsynet er noe vi støtter og vi ønsker at de følger opp, men ved å gi forbrukerne en selvstendig rett til erstatning er det samtidig et insentiv til at forbrukere selv kan følge opp slike saker. Vi foreslår at hvis en selger nekter oppgjør i kontanter skal forbrukeren ha en automatisk rett til å velge mellom 300% av oppgjørsbeløpet eller 300kr, ved klage til Forbrukertilsynet.

Konklusjon

Retten til kontant betaling er fremdeles viktig til tross for at kontanter benyttes i mindre grad. Vi imøteser departementets forslag, men mener at man bør gå et sted lengre ved å garantere muligheten for kontant betaling i alle situasjoner der det selger og forbruker møtes fysisk. Et enkelt sanksjonsregime bør også etableres.